

Justitiedepartementet
David Brandell
103 33 Stockholm

Stockholm
2021-02-25

Vår referens
Patrick Krassén

Dnr
S2021/01499

Remissyttrande

Promemorian *Tillfälliga nedstängningar och förbud för att förhindra spridning av sjukdomen covid-19*

Företagarna har getts möjlighet att avge remissyttrande om den angivna promemorian. Dessa är våra synpunkter.

Förslaget i korthet

Promemorian innehåller ett förslag till förordning, med grund i covid-19-lagen, som ska kunna framläggas när regeringen bedömer att smittläget för covid-19 i Sverige är på sådan nivå att ett antal verksamheter ska tvingas stänga. Sådana verksamheter innefattar gym, sport- och badanläggningar, köpcentrum, gallerior, butiker, frisörsalonger, skönhetsmottagningar, massagesalonger, tatueringstudior, restauranger och andra serveringsställen, med flera.

Därtill innehåller den föreslagna förordningen ett förbud mot att hyra ut festlokaler och liknande för privata sammankomster.

I det fall förordningen skulle utfärdas anger regeringen att den bör vara tidsbegränsad till fyra veckor.

Företagarnas inställning

Företagarnas grundinställning är att ingripande åtgärder som motiveras med smittspridningsrisk, bör grundas i empiri om faktiskt ökad smittrisk. Staten bör inte stänga näringsverksamheter lättvindigt och politiska beslut för att minska smittspridning bör därför ha någon form av godtagbar empirisk grund. Det saknas för förslagen i den aktuella promemorian.

Vidare bör verksamheter som tvingas stänga genom politiska beslut få full ersättning för sina kostnader under nedstängningen. Regeringen har aviserat ett nedstängningsstöd ämnat för sådana verksamheter. Det är något som Företagarna har efterlyst sedan en pandemilag med bemyndigande att stänga ned verksamheter påtalades. Särskilt viktigt är detta då det i promemorian (s. 9) anges att förordningen kan komma att utvidgas till fler verksamheter än de angivna.

Företagarna välkomnar att regeringen anger som ett syfte med denna promemoria att inhämta underlag för att bedöma de samhällsekonomiska konsekvenserna av de framlagda förslagen, liksom författningsmässiga synpunkter på desamma. Även under pågående smittspridning måste grundlagsskyddade rättigheter beaktas.

Över huvud taget är det ett problem att de åtgärder som föreslås kunna vidtas genom förordningen inte motiveras med någon form av empirisk grund. Det är förståeligt att spridningen av covid-19 är oförutsägbar. Emellertid har smittspridningen pågått i ett år. Det är på inget sätt orimligt att begära att ingripande åtgärder ska grundas i någon form av evidens för ökad smittrisk i den berörda verksamheten.

I de konkreta förslag om vilka verksamheter som ska kunna stängas ned finns det en del gränsdragningar som är otillräckligt motiverade. Utomhusgym och skidanläggningar ska till exempel inte kunna stängas, medan inomhusverksamheter i anslutning till dessa ska kunna stängas – motiverat med att människor bör fortsätta träna och motionera (s. 10). Byggvaruhus undantas från stängningsbara handelsplatser, motiverat med att ”hantverkare tillförsäkras tillgång till material som behövs i deras arbete”. Ingen bedömning av smittspridningsrisk vid sådana byggvaruhus görs, och ingen motivering ges till varför liknande varuhus för andra varor inte ska undantas.

Dylika till synes godtyckliga undantag riskerar att kraftigt underminera stödet för regelverkets legitimitet. Generellt finns det en motsättning i regeringens resonemang om stängning av handelsplatser (s. 12); å ena sidan hänvisas till påtaglig risk för smittspridning (förvisso utan hänvisning till något empiriskt underlag för bedömningen), å andra sidan undantas exempelvis livsmedelsbutiker utifrån en proportionalitetsbedömning gentemot ”olägenheter som skulle uppstå”. För att vara tydlig: Företagarna förordar inte lättvindiga nedstängningar av livsmedelsbutiker, men att motsvarande proportionalitetsavvägning görs för *samtliga* föreslagna nedstängnings- och inskränkingsmöjligheter.

Villkoret ”nära fysisk kontakt med kunden” (s. 15) är nytt i dessa regleringssammanhang. Det är oklart hur regeringen kommit fram till just de uppräknade verksamheterna. Uppräkningen i detta sammanhang riskerar att leda till gränsdragningar som uppfattas som ogrundade och orättfärdiga. Även på detta område efterlyser Företagarna empirisk grund för regeringens bedömningar. Detsamma gäller för utsagan avseende serveringsställen (s. 16), att restauranger och andra serveringsställen är miljöer där stor risk för smittspridning kan uppstå. Att risk *kan* uppstå är möjligt i *alla* situationer; det relevanta för att bedöma vad som är rimliga ingripande åtgärder är *hur stor* risken är. Enligt Företagarna är det också detta som bör utgöra grund för den proportionalitetsbedömning som regeringen hänvisar till (s. 19), vilket kräver någon form av empiriskt underlag.

Företagarna anser vidare att de föreslagna åtgärderna ska utgå från att de kan bedömas ha minskad smittspridning som effekt, utifrån empiriskt underlag. Det framstår utifrån denna utgångspunkt som mycket underligt att bedömningen av vilka serveringsställen som kan omfattas av regleringen skulle grundas enbart i verksamhetens juridiska form. På s. 17 anger regeringen: ”Ordet näringsverksamhet tar sikte på att syftet med verksamheten är att den ska gå med vinst. En ideell organisation som t.ex. serverar gratis mat och dryck till människor i hemlöshet omfattas inte av lagen.” Om ökad smittorisk kan påvisas i den omnämnda typen av ideell verksamhet bör rimligen den omfattas av samma nedstängningsregler som kommersiella verksamheter – om syftet med reglerna är att minska smittspridning.

I konsekvensanalysen konstateras (s. 19) att ”små företag kan komma att drabbas särskilt hårt eftersom de ofta har mindre marginaler än stora företag”, men ingen vidare diskussion förs om vad detta har för implikation. Detta är en uppenbar brist ur Företagarnas perspektiv.

Med beaktande av de brister i underlag för de föreslagna åtgärderna kan Företagarna inte tillstyrka förslaget till förordning.

Patrick Krassén
Skatte- och näringspolitisk expert
Företagarna

Fredrik Östbom
Samhällspolitisk chef
Företagarna